

Silný program slabé socializace ve studiu kolektivní paměti

Konference CSS 2017
1. února 2017

Centrum výzkumu Fakulty
humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

fhs.utb.cz

Úvod

Předmět příspěvku : Rozvoj teorie v oblasti kolektivní paměti (Teoretizování před i abduktivní teoretizování během výzkumu - Swedberg 2014a, 2014b).

Cíl příspěvku: „Ukázat dvě věci, které jsou v teorii špatně, a snad jednu, která by to mohla napravit.“

- 1.) **Předpoklad žádné či téměř žádné socializace:** Poukázat na nedostatečnou konceptualizaci a probádanost *předávání* kolektivní paměti (mnemonické socializace) v klasických teoriích kolektivní paměti.
- 2.) **Předpoklad silné socializace:** Poukázat na neadekvátní pojetí socializace v přístupech věnujících se kolektivní paměti. Využívání konceptu tzv. „silné socializace“ jakožto konceptu, který neodpovídá současným poznatkům kognitivně orientované sociologie .
- 3.) **Program slabé socializace:** Nabídnout řešení daného problému skrze nastínění „silného programu“ zaměřeného na zkoumání „slabé socializace“ při předávání kolektivní paměti.

Jan Kalenda & Tomáš Karger

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

fhs.utb.cz

Kolektivní paměť

Jak definujeme kolektivní paměť?

Rozlišujeme dva druhy kolektivní paměti (Hirsch 2011):

Základní sociální paměť (memory): Kulturní obsahy zachycující jevy, které aktéři zažili během svého života. Aktéři si tyto obsahy osvojují, a tím se stávají součástí jejich individuální dlouhodobé paměti.

Post-paměť (post-memory): Kulturní obsahy minulosti osvojované aktéry, jež je neměli možnost „přímo“ zažít, neboť se staly před jejich narozením, respektive v období jejich nedostatečné kognitivní senzitivity.

Předpoklad žádné či téměř žádné socializace

(1) M. Halbwache (1992): Sociální rámce paměti jako vnější struktury působící na aktéry.

Předpoklad žádné či minimální socializace do KP: Ztotožnění KP s významovými strukturami obsahujícími sdílené představy o minulosti. Socializace do jazyka a konvencí. Nekonceptualizuje socializaci do KP.

(2) J. Assmann (1995, 2008, 2010) & **A. Assmanová** (2006): komunikační & kulturní p.

Předpoklad žádné či minimální socializace do KP: Analytické členění na každodenní a kulturní (politickou) paměť umožňuje obejít problém socializace. Paměť je předávána neustále skrze komunikaci (každodenní p.) či mezigeneračně skrze rituály (kulturní p.).

(3) J. Olick (1999, 2008) – mnemonická sociologie komemorování (viz též Teeger, Vinitzky-Seroussi 2007, Vinitzky-Seroussi 2002).

Předpoklad žádné či minimální socializace do KP: KP je aktéry neustále znovu a znovu vytvářena v rámci mnemonické praxe.

Předpoklad silné socializace

(4) **K. Mannheim** (1952) a generační sociologie, plus na něj navazující bádání (Schuman, Corning, 2000, Schuman, Scott, 1989; Schuman, Corning, 2012, Hart-Brinson, 2014).

Předpoklad silné socializace do KP: Ta probíhá v senzitivním období: (12(15) až 25(29) let). Internalizováno je dominantně jen to, co je zažíváno, nikoliv to, co je předáváno.

(5) **E. Zerubavel** (1996, 1997, 2005)

Předpoklad silné socializace do KP: Ta probíhá skrze internalizaci kognitivních obsahů skrze mnemonickou socializaci v různých komunitách (rodina, pracovní místo, národ) a místech (dokumenty, vykopávky, kalendáře a.).

Dva druhy problémů:

Nekonceptualizace povahy předávání kolektivní paměti (mnemonické socializace):

- „*Podsocializovaný aktér*“.
- Není plně vysvětleno, jak kulturní struktury v podobě symbolických/sémantických manifestací působí na aktéry.
- Aktér nemůže vyjednávat obsahy minulosti znovu a znovu.

Pojetí silné (mnemonické) socializace:

- Parsonsovské pojetí internalizace kultury/hodnot (Parsons, Shils 1951)
- „*Přesocializovaný aktér*“ (Wrong 1961).
- Kritika silné socializace (Lizardo, Strand 2010, Martin 2011, ale též Simon 1996).
- Dochází k přecenění míry internalizace sémantických obsahů aktéry (hodnot, významů, kódů).
- Aktér nemůže pojmout velké množství obsahů minulosti.

Efekt spojených nádob

Program slabé socializace

Co je to slabá socializace?

- Lizardo a Strand (2010)
- „Tool-kit theory“ (DiMaggio 1997, Swidler, 1986, 2000, Tavory 2016)
- Aktéři jsou jen lehce dotknuti socializací.
- Dovednosti a heuristiky sloužící porozumění situacím.

Silné stránky konceptu slabé socializace

- Nepřeceňuje kognitivní kapacitu aktéra.
- Upozorňuje, že internalizované obsahy kultury jsou vágní.
- Klade důraz na osvojování si nástrojů sloužících řešení problémů aktérů (pragmatická orientace).
- Zdůrazňuje situovanost jedinců.

Slabá mnemonická socializace

Pozitiva heuristiky daného konceptu:

- 1.) Důraz na to, jak si aktéři osvojují „nástroje“ (Swidler 1986) a „řešení“ (Clarke 1997), které jim umožňují rozumět svět: způsoby myšlení, rámce a koncepty událostí a jedinců, míra reflexivity a formy reflexivity minulosti.
- 2.) Větší prolínání mezi individuální a kolektivní paměti aktérů. Explicitní teoretizování a zkoumání kognitivních paměťových procesů (Martin 2010) a jejich vazby na rámce sociální paměti.
- 3.) Situační mechanismy, které diferencují mnemonickou socializaci (její formy, obsahy, funkce a efekty).

Namísto závěru. Jen jedna polovina řešení problému mnemonické socializace

- Výrazná koroborace některých poznatků o senzitivním období (Schuman, Corning 2000, 2012; Hart-Brinson, 2014) a jeho rolí v základní sociální paměti.

- Duální model lidské kognice (Vaisey 2009, 2014, Strand 2016)

Slabá socializace

Sémantická rovina
Diskursivní rovina
Sémantická kognice
Spojování kulturních obsahů

Vrůstání do post-paměti

Silná socializace

Emocionální rovina
Praktická rovina
Vtělená kognice
Internalizace zkušeností, praktických dovedností.

Vrůstání do základní sociální paměti

Jan Kalenda & Tomáš Karger

Univerzita Tomáše Baťi ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

fhs.utb.cz

Jaká teorie?

EXPLICITNÍ

„(...) teoretizování by mělo být co nejvíce explicitní“ (Tavory 2016: 50).

A

PRAGMATICKÁ

„(Teorie jako) Baťoh triků, které si výzkumník může vzít sebou, pro snazší vysvětlení svých pozorování“ (Tavory 2016: 51).

Jan Kalenda & Tomáš Karger

Univerzita Tomáše Baťi ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

fhs.utb.cz

Seznam použité literatury

1. Assmann, A. (2006), 'Memory, Individual and Collective'. in R. Goodin, and CH. Tilly (eds.), *The Oxford Handbook of Contextual Political Analysis*. Oxford: Oxford University Press, pp. 210–224.
2. Assmann, J. (1995), 'Collective Memory and Cultural Identity', trans. J. Czaplicka, *New German Critique*, 65, pp. 125–133.
3. Assmann, J. (2008), 'Communicative and Cultural Memory', in A. Erll and A. Nünmimg, (eds.), *Cultural memory studies: an international and interdisciplinary handbook*. Berlin, New York: Walter de Gruyter, pp. 108–108.
4. Assmann, J. (2010), 'Globalization, Universalism, and the Erosion of Cultural Memory', in A. Assmann and S. Conrad (eds.), *Memory in a Global Age Discourses, Practices and Trajectories*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 121–137.
5. Clarke, A. (1997). *Being There: Putting Brain, Body and World Together Again*. MIT Press.
6. DiMaggio, P. (1997). Culture and Cognition. *Annual Review of Sociology* 23: 263–87.
7. Halbwachs, M. (1992). *On collective memory*. Chicago: University of Chicago Press.
8. Hart-Brinson, P. (2014). Discourse of generations: The influence of cohort, period and ideology in Americans' talk about same-sex marriage. *American Journal of Cultural Sociology* 2 (2): 221-252.
9. Hirsch, M. (2011). Media and Post-memory. In: Olick, J. (Ed.). *Collective Memory Reader*.
10. Lizardo, O., Strand, D. (2010).
11. Mannheim, K (1952). The problem of generations in Kecskemeti (Ed.). *Essays on the Sociology of Knowledge*. London: Routledge.
12. Martin, J. L. (2010). Life's a beach but you're an ant, and other unwelcome news for the sociology of culture. *Poetics* 38, 228–243.
13. Olick, J. K. (1999). Collective Memory: Two Cultures. *Sociological Theory* 17, 333–348.
14. Olick, J. (2008). From collective memory to the sociology of mnemonic practices and products. In A. Erll & A. Nünning (Eds.), *Cultural memory studies: An international and interdisciplinary hand-book* (pp. 151–162). Berlin: Walter de Gruyter.
15. Parsons, T., Shils, E. A. (1951). Values, Motives and Systems of Action. (pp. 47–275). In *Toward a General Theory of Action*. Cambridge: Harvard University Press.

Seznam použité literatury

1. Simon, H. 1996. *The Science of Artificial*. Cambridge: MIT Press.
2. Schuman, H. & Scott, J. (1989). Generations and Collective Memories. *American Sociological Review*, 54, 359–81.
3. Schuman, H. & Corning, A. D. (2000). Collective Knowledge of Public Events: The Soviet Era from the Great Purge to Glasnost. *American Journal of Sociology*, 105(4), 913–956.
4. Schuman, H. & Corning, A. D. (2012). Generational Memory and the Critical Period Evidence for National and World Events. *Public Opinion Quarterly* 76(1), 1–31.
5. Swedberg, R. (2014a). *Theorizing in Social Science: The Context of Discovery*. Stanford: Stanford University Press.
6. Swedberg, R. (2014b). *The Art of Social Theory*. Princeton: Princeton University Press.
7. Swidler, A. 1986. Culture in Action: Symbols and Strategies. *American Sociological Review* 51:273–86
8. Swidler, A. (2001). *Talk of Love: How Culture Matters*. Chicago: University of Chicago Press.
9. Tavory, I. (2016). The pragmatist wave of theory construction. *British Journal of Sociology* 67 (1), 50-56.
10. Teeger, C., & Vinitzky-Seroussi, V. (2007). Controlling for consensus: Commemorating apartheid in south africa. *Symbolic Interaction*, 30 (1), 57–78.
11. Vaisey, S. (2009). Motivation and Justification: A Dual-Process Model of Culture in Action. *American Journal of Sociology*
12. Wrong, D. (1961). The Oversocialized Conception of Man in Modern Sociology. *American Sociological Review* 26 (2), 183-193.
13. Zerubavel, E. (1996). Social memories: Steps to a sociology of the past. *Qualitative Sociology*, 19 (3), pp. 283-298.
14. Zerubavel E. (1997). *Social Mindscapes: An Invitation to Cognitive Sociology*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
15. Zerubavel, E. (2005). *Time Map*. Chicago: University of Chicago Press

